

jindřich štreit – jan šibík
30 let svobody?

23. 11. 2019 – 16. 1. 2020

galeriezet

Město Velká Bystřice

titulní strana
jan šibík – bezpráví,
leden 1990
k obci s příznačným jménem
začali lidé svážit symboly
padlého režimu

jindřich štreit – ryžoviště,
28. 11. 1989

jindřich štreit – vajglov,
28. 11. 1989

když nám kurátor naší bystřické galeriezet jaroslaw sebastian pastuszak definitivně oznamoval, že výstava dvou našich významných fotografů pana jindřicha štreita a pana jana šibíka opravdu proběhne, samozřejmě jsem se ohromně zaradoval. zároveň jsem se ovšem i zalekl, když nás jaroslaw požádal o krátký úvodník do katalogu k jejich výstavě na téma sametová revoluce. o čem mám psát já, když tady máme takové osobnosti? nedávno jsem měl příležitost zhlédnout televizní dokument obyčejný svět neobyčejného muže, který vypráví životní příběh jindřicha štreita, muže pevného ve svých postojích, perzekvovaného za minulého režimu za fotografování severomoravské socialistické vesnice tak, jak se v ní doopravdy žilo. mimochodem, ten dokument všem doporučuji! a jan šibík? jako dlouholetý odběratel časopisu reflex jsem se vždy těšil na jeho nové fantastické fotoreportáže, a trochu jsem pak „oplakal“ jeho rozchod

s reflexem. dodnes se snažím ale jeho tvorbu sledovat. a teď je máme u nás ve velké bystřici oba společně, dokonce s panem profesorem josefem jařabem. už se ohromně těším. listopad 89 jsem prožíval jako student 1. ročníku brněnské techniky. byla to báječná doba plná očekávání a nadšení. po letech, kdy jsme byli od mala masírováni režimní propagandou, skládali slib jako jiskry a pionýři u památníku, přišla doba, kdy jsme pomalu začali vnímat realitu, východoněmecké trabanty zanechané na břehu neziderského jezera nebo u německé ambasády v praze a začali chápat, že zažíváme něco neobvyklého, něco, v co se mnozí už ani neodvážili doufat, ale co se přece jen děje... teď, po třiceti letech nám již dávno spadly tehdejší růžové brýle, ale vzpomínky na úžasnou atmosféru tehdejších dní zůstávají.

marek pazdera
starosta velké bystřice

jindřich štreit – ryžoviště,
28. 11. 1989

**jindřich štreit –
olomouc, 1989**

dámy a pánové, je to už neuvěřitelných 30 let, co jsme vykročili k větší svobodě, demokracii, ale také větší odpovědnosti. byla to léta nadějí a šancí, příležitostí ke splnění osobních cílů i životních snů, ale také těžkých chvil, zklamání a deziluzí. stejně jako všechny velké věci ani naše společenská proměna se nerodí snadno. přesto však věřím, že stejně jako oni starozákonní izralité vracející se z egypta, kteří vyměnili plné mísy, ale otroctví, za pot, pláč, krev a dřinu, ale potom svobodný život ve vlastní zemi, tedy věřím, že i my můžeme říci: mělo to smysl, je dobře, že jsme se vydali na cestu za svobodou. dny sametové revoluce jsem velmi silně osobně prožíval jako třináctiletý se svými rodiči v nadějném očekávání zcela netušených obrysů budoucí svobody. od podzimních dnů roku 1989 jsme s každým dnem víc a víc

věřili, že už to, jak se tehdy říkalo, konečně a definitivně „praskne“. po nenaplněné naději pražského jara se pád rudé diktatury zdál reálnější i na základě předchozích převratů v polsku, maďarsku a ve východním německu. přesto, kdo z nás by v den výročí smrti studenta jana opletala věřil, že o vánocích se po letech podíváme na foglarovy rychlé šípy a po svátcích na pražském hradě vystřídá normalizátora husáka disident havel? všem hlavním aktérům této skvělé výstavy a debaty – jindřichu štreitovi, jana šibíkovi i josefu jařabovi – velmi děkuji za intenzivní připomínku těchto euforických dní, kdy jsem poprvé v životě zažil, že i nedostižný sen se může stát skutečností.

**ivo slavotínek
místostarosta velké bystřice**

jan šibík – praha, 28. října 1988
staroměstské náměstí. komunistická policie poprvé použila vodní děla

praha, 28. října 1988
vodičkova ulice v den sedmdesátého výročí vzniku československé republiky

jan šibík – praha, 18. ledna 1989
demonstrace připomínala dvacáté výročí sebeupálení
studenta jana palacha. veřejná bezpečnost již
poněkoličatě vyklidila václavské náměstí

praha, 17. listopadu 1989, albertov
mezinárodní den studentstva připomínal zavraždění
jana opletala německými okupanty v roce 1939.
režim mohl takové shromáždění jen stěží zakázat

> **praha, 17. listopadu 1989**
národní třída. nepřiměřený zásah policie proti pokojné
demonstraci studentů otřese za několik okamžiků
komunistickým režimem. studenti odmítají násilí,
zpívají hymnu a zapalují svíčky...

jan šibík – praha, 22. listopadu 1989
na václavském náměstí se po několik následujících dnů scházejí statisíce lidí žádajících změnu politických poměrů

praha, 22. listopadu 1989
studenti drží symbolickou stráž u pomníku svatého václava nepřetržitě 24 hodin denně

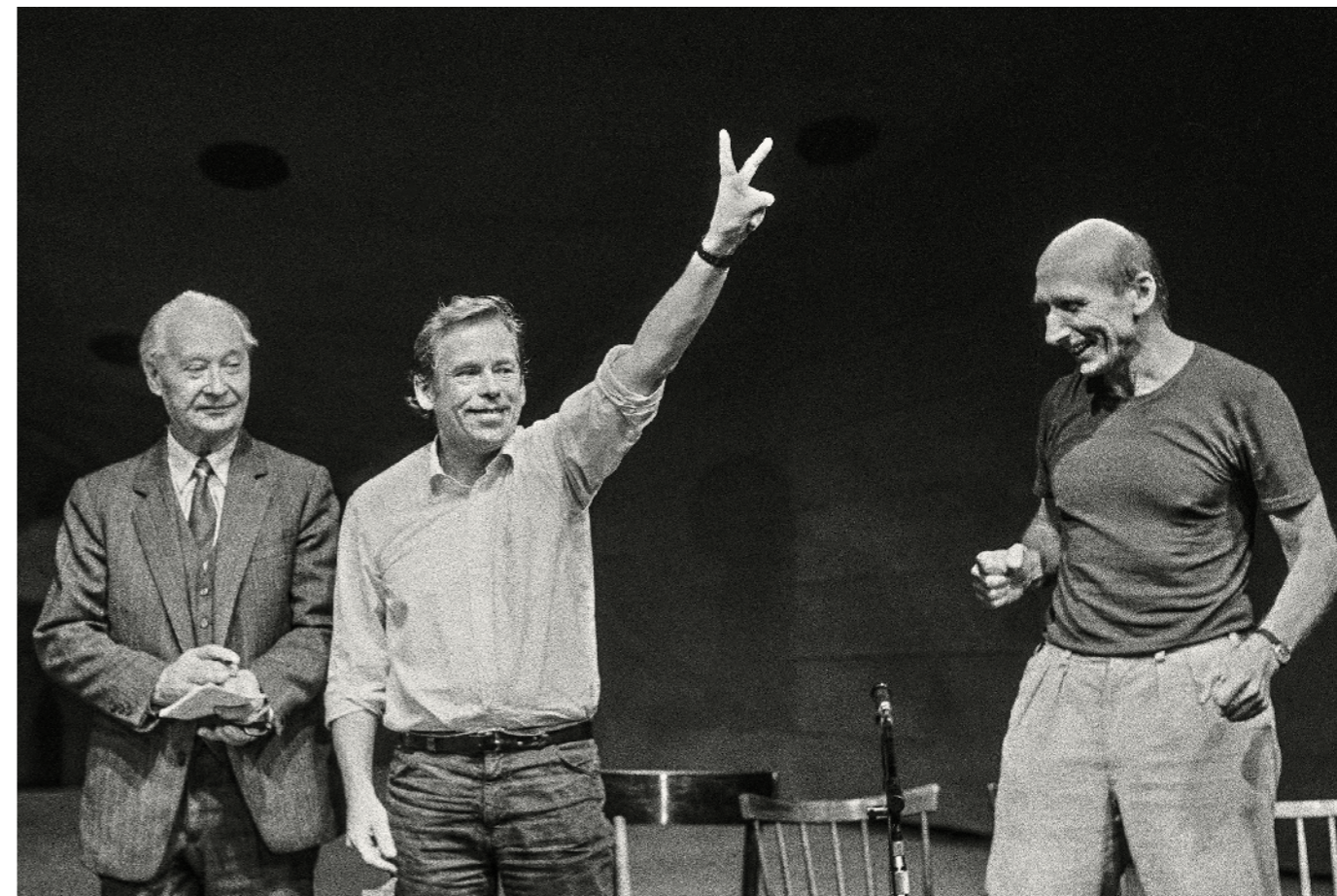
> **praha, 24. listopadu 1989**
václav havel a ikonická postava pražského jara alexander dubček krátce poté, co česká televize oznámila rezignaci předsednictva úv ksč. hudební publicista jiří černý je poslem dobré zprávy

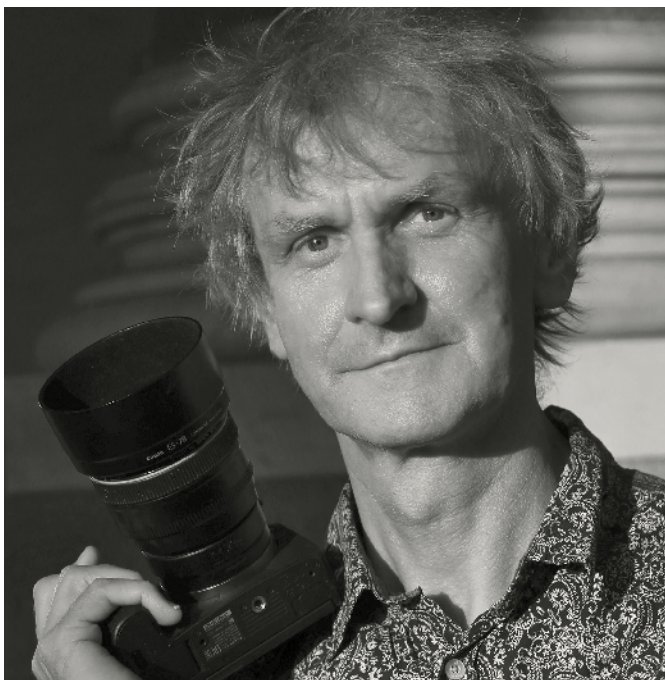
praha, 27. listopadu 1989
do generální stávký se zapojili také dělníci z čkd praha

30 let svobody? odpověď na takhle provokativně položenou otázku, ať v kladném nebo záporném smyslu, není možná bez předchozího vymezení pojmu svoboda. tento pojem se ovšem nedá vymezit bez porozumění člověku a toho, kým nebo čím člověk je. v evropském civilizačně-kulturním okruhu se oba dva výše zmíněné pojmy konstituovaly na pozadí tří tradic: řecké filosofie, římského práva a křesťanské antropologie a etiky. tak tedy v tomto kontextu člověka chápeme jako vztahovou (osobovou) skutečnost vztahenou k druhému ty (ty) v jednotě těla (fysis), duše (psyché) a ducha (pneuma). c. g. jung na otázku, jaký je tedy smysl člověka a jeho svobody, odpovídá, že v procesu individuace člověk uskutečňuje skrze tvůrčí jednání své božské já. přenesené by se tedy dalo říci, že svoboda uschopňuje člověka k proměně lidského v božské. široce pojatý tvůrčí proces (tedy nejen v uměleckém významu) je tou skutečností, která činí člověka svobodným. vnější svoboda, kterou jsme mohli (alespoň

částečně) zakusit před 30 ti lety, vyústila v nesčetné gejzíry lidské tvořivosti, a to jak té pozitivní tak i té, na kterou bychom nejraději co nejrychleji zapomněli. totalitní zotročení způsobilo v člověku pocit ztráty vlastní individuální identity. člověk si dokonce přestal uvědomovat existuje-li vůbec reálně, je-li v tomto světě někým či pouze něčím, ztratil schopnost sebepocitování vlastní osobnosti. nově nabytá svoboda uschopnila lidi zatížené porobou totalitního otroctví k uskutečnění svého já ve formě, jakou si každý individuálně byl schopen v procesu svobodné sebereflexe stanovit jako svůj životní smysl a cíl. važme si tedy této možnosti, neboť jak si mnozí z nás živě pamatují a taktéž v mnohých částech světa lidé žijící v nesvobodě to vědí dnes, svoboda není samozřejmostí a je potřeba o ni dbát a pečovat s vědomím její nesmírné křehkosti.

jarosław sebastian pastuszak
kurátor galeriezet

jan šibík *1963

podnikl na 250 reportážních cest do všech koutů světa. k tomu je třeba přičíst stovky reportáží, které pořídil v české republice. dvacet let pracoval jako vedoucí fotooddělení a obrazový redaktor v časopise reflex. uspořádal desítky workshopů reportážní fotografie jak v české republice, tak v zahraničí. získal nespočet fotografických cen. byl členem poroty v řadě prestižních soutěží. v roce 1989 fotografoval konec komunismu v evropě, pád berlínské zdi, sametovou revoluci v československu i krvavý zánik ceaușeskova režimu v rumunsku. později se stal svědkem – a zejména reportérem – masakrů v sieře leone a libérii, hladomoru v súdánu, somálsku nebo etiopii. dokumentoval exodus iráckých kurdů do íránu. zaznamenal války v afghánistánu, chorvatsku, bosně, kosovu, v gruzínské abcházii, čečensku, ázerbájdžánském náhorním karabachu, jihoafrické republice a íráku. genocidu ve rwandě, uprchlické tábory v tanzanii, súdánu, na haiti, v angole a somálsku a mnohých dalších zemích. v posledních letech se pak jan šibík věnuje krizi a občanské válce na východní ukrajině, a zejména exodu uprchlíků směřujících z asie a afriky do evropy. ta se stává ústředním tématem jeho reportéřské práce. v soutěži czech press photo obdržel v různých kategoriích pět desítek ocenění, z toho dvakrát hlavní cenu této soutěže. v roce 2004 získal ocenění v soutěži world press photo. třikrát také obdržel cenu v prestižním mezinárodním srovnání fuji press photographer. jan šibík dosud vydal čtyři souhrnné publikace svých fotografií: *kdyby všechny slzy světa* (1997), *dábel v nás* (2001), *stories* (2006) a *deset let* (2017), jež mapuje šibíkovu práci v období 2007–2016. kniha *jan šibík 1989* je tak jeho pátou samostatnou monografií, která vychází k 30. výročí revoluce a zaznamenává pád komunismu ve střední evropě.

galeriezet

zámecké náměstí 775
783 53 velká bystřice
tel.: +420 774 818 153
galeriezet@velkabystrice.cz
www.galeriezet.cz

jindřich štreit – jan šibík / 30 let svobody?
23. 11. 2019 – 16. 1. 2020
kurátor výstavy: jaroslaw sebastian pastuszak
grafický design: petr šmalec
vydalo město velká bystřice, 2019

jindřich štreit *1946

narozen 5. září 1946 ve vsetíně na valašsku (morava). v roce 1956 se s rodiči a sourozenci přestěhoval do podhůří jeseníků (těchanov). vystudoval gymnázium v rýmařově (1963) a pedagogickou fakultu univerzity palackého v olomouci, obor výtvarná výchova (1967). po absolvování univerzity začal vyučovat na základní devítileté škole v rýmařově, následujícího roku se stal ředitelem školy v sovinci a později v jiříkově. kromě své pedagogické a fotografické činnosti se věnoval veřejně prospěšné práci. od roku 1974 vedl galerii v sovinci, od roku 1997 v bruntále. od roku 1981 úzce spolupracuje s progresivními umělci v praze, brně, bratislavě a v dalších kulturních centrech české republiky i v zahraničí. první impuls k fotografování dostal od otce. jindřich štreit se účastnil fakultních výstav a studium zakončil první samostatnou výstavou (1967). od roku 1972 se koncepčně věnoval zobrazování vesnického života. soustředil se na portrét a na romskou tematiku. v letech 1974–1977 absolvoval školu výtvarné fotografie v brně, jeho závěrečnou prací byl soubor z divadelního zákulisí. v roce 1982 se zúčastnil jako jediný fotograf nepovolené výstavy neoficiálních výtvarných umělců na tenisových kurtech v praze, kde jeho fotografie vzbudily pozornost tajné policie. byl vzat do vyšetřovací vazby a posléze odsouzen k trestu odnětí svobody v délce deseti měsíců s podmíněným odkladem na dva roky. po propuštění z vězení nesměl jindřich štreit učit. nejprve pracoval jeden rok v knihovně okresního pedagogického střediska v bruntále. po uzavření soudního jednání musel odejít. našel si zaměstnání jako dispečer státního statku ryžoviště. ještě intenzivněji se věnoval kulturní činnosti a fotografování. po státním převratu v listopadu 1989 byl rehabilitován a v letech 1991–1994 byl zaměstnancem okresního úřadu a posléze muzea v bruntále. od roku 1994 je samostatný fotograf. v letech 1991–2003 externě vyučoval na filmové a televizní fakultě akademie múzických umění v praze. současně v letech 1991 a 1992 externě vyučoval na vysoké škole výtvarných umění v bratislavě. od roku 1991 až do současnosti vyučuje na institutu tvůrčí fotografie filozoficko-přírodovědecké fakulty slezské univerzity v opavě. v roce 2000 se habilitoval na filmové a televizní fakultě akademie múzických umění v praze a stal se docentem pro obor fotografie. v roce 2009 získal profesuru na vysoké škole uměleckoprůmyslové v praze. v roce 2014 umělecká rada vysoké školy výtvarných umění v bratislavě jindřichu štreitovi udělila titul doctor honoris causa. je členem sdružení q brno, spolku olomouckých výtvarníků, foto forum praha a umělecké besedy v praze. jindřich štreit připravil více než tisíc čtyři sta autorských výstav a mnoha kolektivních se zúčastnil. vydal 38 knih a mnoho katalogů. je zastoupen v nejvýznamnějších sbírkách (moma new york, národní galerie washington, uměleckoprůmyslové muzeum v praze, moravská galerie v brně a v mnoha dalších). bylo o něm natočeno několik filmů. výběr: jan špáta *mezi světlem a tmou* (1990), aleš koudela *jindra ze sovince* (2006), libuše rudinská *na tělo* (2018), kamil zajíček a štěpánka bieleszová, film k mezinárodnímu výstavnímu projektu z *města ven! sovinec jako neoficiální centrum československé kultury 1974–1989* (2019). tento film získal čestné uznání na přehlídce muzaionfilm v české republice a 3. cenu na festivalu muzejních audiovizuálních projektů faimp v šanghaji.